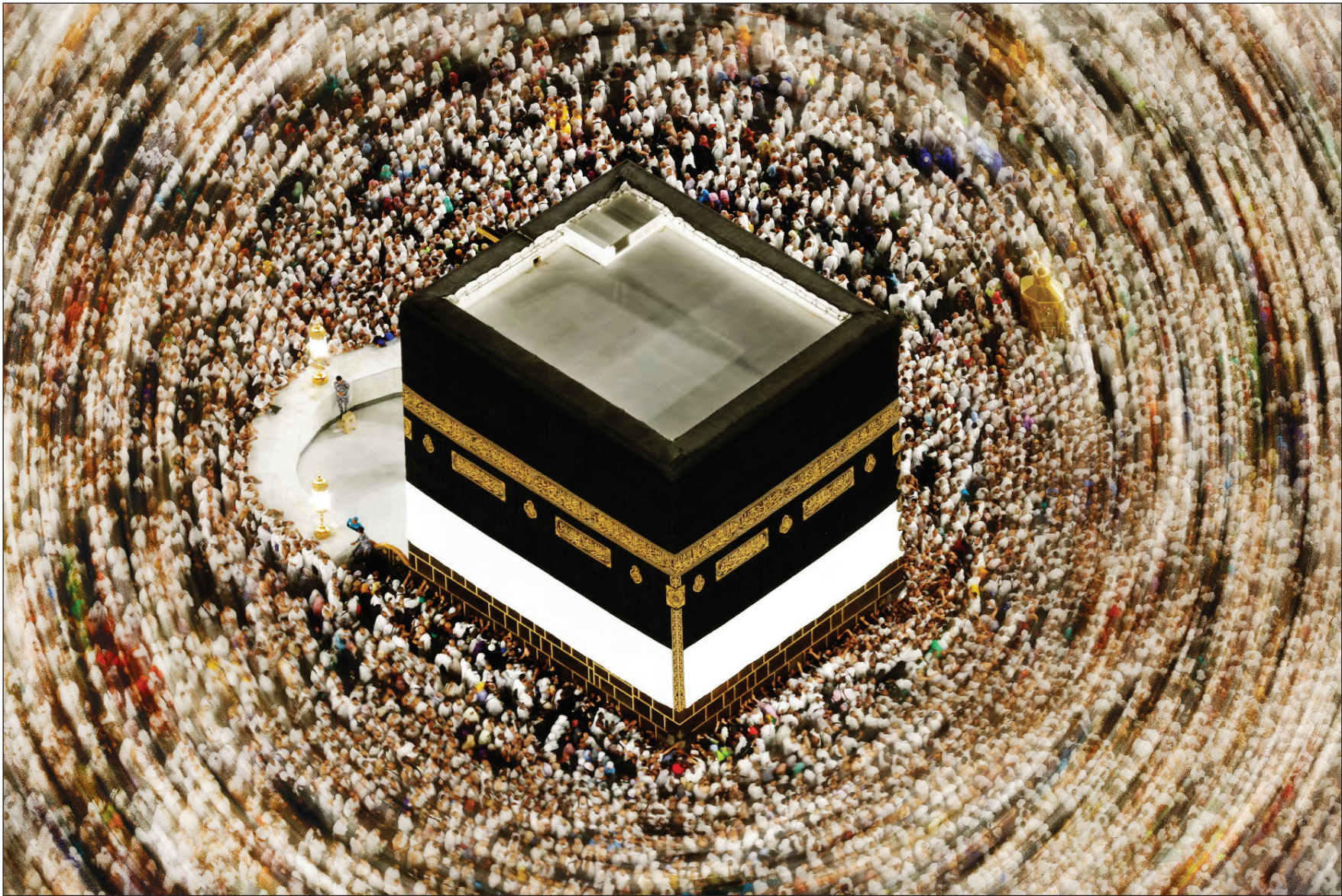

همیشه‌ای فرهنگ شهر

سنگ نشانی است که ره گم نشود

خرده روایت‌های خبرنگار همشهری از سفر حج ۱۴۴۵ قمری و مشقت‌های عبادت در حریم امن الهی

حج ۱۴۴۵ با اعزام بیش از یک‌ونیم میلیون زائر به صحرای عرفات در حال برگزاری است؛ مراسمی ۶۳گانه که با احرام بستن از مکه آغاز و به‌وقوف در صحرای عرفات، وقوف در مشعرالحرام، قربانی

علی عمادی
روزنامه‌نگار

چکمه پوشان سعودی

دین‌دنه در روزهای مانده به حج شهر هزار رنگ است و مکه در این روزها سرسزمینی یکرنگ، زائران هر کشور در شهر پیامبر هر کدام لباسی خاص خود دارند و به‌خصوص اهالی قاره سیاه رنگ و وارنگ می‌پوشند اما همگی در مکه با لباس سفید محرم می‌شوند. قرار بوده این یکرنگ پوشیدن، یکرنگی و یکدلی هم بیآورد اما خبری از آنها نیست. اهالی قبیله در کنار حرم امن الهی پر از دلشوره‌اند تا مبدا چکمه‌پوشان سعودی که بیشتر داد می‌کنند و هل می‌دهند، بر سرشان آوار شوند. به هر بهانه فریاد می‌زنند و تمرکزها را در جایی می‌شکنند که مغناطیس حرم، دل‌ریایی می‌کند. بی‌ربط راه می‌برند و راه کج می‌کنند و به اسم ایجاد نظم، حاجی را دورتر می‌کنند. طرفه اینکه نوگرا هم شده‌اند و زن‌های پلیس با پیراهن و شلوار نظامی و پوتین، اما با روینده، مردان چکمه‌پوش را همراهی می‌کنند؛ با همان درشتی و زمختی، اصلا سعودی بر آن شده تا بیشتر زن‌ها را به خدمت بگیرد. در فرودگاه، کارمند و پلیس گذرنامه و حتی انهایی که بی‌روینده به زبان زوار هر کشور خیر مقدم می‌گویند، همه زنند. این هویج و آن چماق؛ همین قدر خوش استقبال و بد بشره.

اینها را روحانی کاروان در دامنه کوهی فریاد می‌زد که زن و مرد در هرم گرمای دم غروب از لابه‌لای تخته‌سنگ‌های نتراشیده و نخراشیده‌اش مشغول یافتن سنگ‌ریزه‌های اجیلی برای رمی شیطان بودند. مکه شهری در دل کوه‌هاست سال‌هاست که کوه می‌کنند و برج و ساختمان بالا می‌برند. برای همین ته هر پس‌کوچه و خیابانی به یک کوه ختم می‌شود؛ کوهی زمخت با صخره‌های تنومند و لابند آذین. حاجیان در جست‌وجوی ریگ‌هایی هستند که در ایران از نان سنگگ برمی‌دارند، غافل از اینکه در این سرسزمین، رودخانه‌ای نیست که سنگ‌ها در دلش غلت بزنند و تیزی‌شان را در جریان آب از دست بدهند. در سرسزمینی که حتی یک رودخانه هم ندارد، این خاک است که به تنهایی جور آبادانی را می‌کشد و این آباد شدن نه از جنس رویش که از گونه مکاشفه‌است و این همه مردم از دورتر زن‌راه‌ها به جذبہ کشف مغناطیس این خاک تفتیده رنج سفر تحمل می‌کنند تا خود را به مرکز عالم برسانند و برای یک عمر از این منبع لادال‌توشه برگیرند. اینجا سنگ‌نشانه است و نشانی؛ یک طرف خدا و سوی دیگر شیطان. همه سنگ بر شیطان می‌زنند و بر پرده‌خانه خدا چنگ، اما اینکه در مسیر زندگی کدام نشانی را برگزینند، داستانی دیگر است.

به یاد غزه
مراسم پرائت از مشرکین امسال با حمایت از مردم غزه برگزار شد

صبح نماز کردیم، آمدیم در عرفات

درباره «حج» این مناسک بزرگ مسلمانان که در جهان بی‌نظیر است، سفرنامه‌های زیادی نوشته شده که سیر تاریخی آن را نشان می‌دهد. از سفرنامه

مکعبی سیاه که با عظمتی ساده برافراشته شده اولین موری، روزنامه‌نگار و اشراف‌زاده اسکاتلندی بود که به‌دلیل گرایش به اسلام در دوره ویکتوریا شهرت دارد. او در سال ۱۹۳۳ در سن ۶۵سالگی به حج رفت و در سفرنامه «زیارت مکه» اینطور نوشته است: «ما روی سنگ مرمر صاف به سمت خانه خدا حرکت می‌کنیم، هدفی که میلیون‌ها نفر برای آن جان خود را از دست داده‌اند و میلیون‌ها نفر دیگر با دیدن آن بهشت را یافته‌اند. طواف به قول شاعر، نماد عاشقی است که دور خانه معشوقش می‌چرخد، خود را کاملاً تسلیم می‌کند.»

اگر خداوند قبول کند با این همه آه و ناله

عالیه‌خانم شیرازی، زنی اشراف‌زاده تقریباً ۱۰۰ سال پیش هم‌زمان با حکومت ناصرالدین شاه، بدون مردی محرم سفری برای شرکت در سفر حج داشت. در بخشی از یادداشت عالیه‌خانم شیرازی می‌خوانیم: «یکشنبه هشتم ذی‌حجه‌الحرام فقیه به صحرای منا، بیابان پر از آدم و شستر، قریب صد‌هزار آدم و صد‌هزار شتر. صبح نماز کردیم آمدیم در عرفات. هر کس در چادر به اعمال خود گرفتار، مثل مرده‌الحمدلله به هر طوری بود اعمالی بجا آورد، اگر خداوند قبول کند این همه با آه و ناله.»

داد. از ایرانی‌ها نیز زنان و مردان زیادی به این سفر رفته‌اند که جالب‌ترین آن‌ها سفرنامه‌های دوره قاجار است که با مشقت زیاد به حج می‌رفتند.

دیدم که تنها خسی هستم در میقات
جلال آل احمد، داستان‌نویس ایرانی در سال ۱۳۴۲ و درحالی‌که ۴۱ساله بود عازم سفر حج شد و سفرنامه‌ای با جزئیات نوشت. او در سفرنامه «خسی در میقات» نوشته‌است: «زیر سقف آن آسمان و آن ابدیت، هرچه شعر که ازب داشتم خواندم- به زمزمه‌ای برای خویش - و هرچه تفتیق‌تر که توانستم در خود‌نگریستم تا تسبیده دمید، و دیدم که تنها «خسی» است و به «میقات» آمده‌است و نه «کسی» و به «میعاد» ی. و دیدم که «وقت» ابدیت است، یعنی اقیانوس زمان و «میقات» در هرلحظه‌ای و هرجا و دیدم که سفر وسیله دیگری است برای خودرا شناختن.»

نشانه

مراسم دعای عرفه کجا برویم؟

دعای عرفه، مناجات امام حسین(ع) است با خدای خود؛ مناجاتی که حضرت در حج ناتمام خود در صحرای عرفات خواندند.

این دعا پر است از مضامینی که یک پندسه خالص برای معبود خـسود می‌خواند، بر نامه قرائت دعای عرفه امسال نیز در مساجد و آستان‌های مقدس سراسر کشور برگزار می‌شود. در ادامه برنامه تعدادی از این مساجد و اماکن مقدسه که نهم ذی‌الحجه برابر با بیست و هفتم خردادماه به برگزاری مراسم دعای عرفه می‌پردازند، آمده‌است:

مسجد امیر(ع)

سخنران: شیخ حسین انصاریان
مکان: خیابان کارگر شمالی، مسجد حضرت امیر(ع)
زمان: شروع از ساعت ۱۷

مسجد دانشگاه تهران

سخنران: حجت‌الاسلام محمدرضا میلاتی‌نژاد
مکان: خیابان انقلاب، مسجد دانشگاه تهران
زمان: شروع از ساعت ۱۶

فاطمیه بزرگ تهران

سخنران: حجت‌الاسلام سیدجلال موسویان
حاج محمد منطقی و کربلایی محمد یوسنی
مکان: خیابان فاطمی، نرسیده به خیابان کارگر، هیئت زمندگان اسلام در فاطمیه بزرگ تهران
زمان: شروع از ساعت ۱۴

حرم مطهر حضرت عبدالعظیم حسنی(ع)

مداح: مرتضی طاهری
مکان: شهرری، حرم مطهر حضرت عبدالعظیم حسنی(ع)
زمان: شروع از ساعت ۱۷

حسینیه

صنّف لباس فروشان

مداح: حاج منصور ارضی
مکان: خیابان سعّدی جنوبی، کوچه درختی
زمان: شروع از ساعت ۱۶

مسجد الشهداء(ع)

مداح: حاج منّاالله عابدی
مکان: خیابان ۱۷شهریور، بزرگراه محلاتی T دومین پل عابر پیاده
زمان: شروع از ساعت ۱۶ و ۴۵دقیقه

گزارش

الناز عباسیان

روزنامه‌نگار

معشوق همین جاست

حج امسال از نگاه حجت‌الاسلام

محمد حسین فلاح‌زاده

حج پیوند عاطفی ما مسلمانان با یکدیگر و نقطه اتصالمان با خداوند است؛ قدمتی ۱۴۴۵ساله دارد و هیچ اتفاقی نتوانسته مانع از برگزاری آن شود. حج یک مناسک تک‌بعبدی نیست، ابعاد سیاسی و فرهنگی دارد. مسئله فردی هم نیست، روی اجتماع تکیه دارد. بیش از یک میلیون مسلمان آنگداندک و در طول چند هفته مانند قطرات آبی در دریای حج وارد می‌شوند تا بیعت خود با دین مبین اسلام را به نمایندگی از همه مسلمانان سراسر جهان تجدید کنند؛ مراسمی که با خود میلیون‌ها روایت و داستان دارد. حجت‌الاسلام محمدحسین فلاح‌زاده در بیان احکام و مسائل شرعی، به‌ویژه در احکام حج و مناسک، چهره‌ای نام‌شنا و سرآمد است. او دارای ابتکار و توانایی‌های ویژه در آسان‌گویی و آسان‌نویسی در این حوزه است و امسال هم در سفر معنوی حج با زائران خانه خدا همراه شده و حال و هوای این روزهای شهر مکه را برای همشهری توصیف کرده است. در ادامه بخش‌هایی از روایت‌های دانشین اورا از حج‌امسال می‌خوانید.

مکه، مملو از میلیون‌ها زائر عاشق

آن روز که حضرت ابراهیم خلیل‌الله(ع) به دستور خدا ندا به سراسر عالم داد که به زیارت این خانه بیایند، هرگز شاید کسی آن زمان تصور نمی‌کرد که روزی فرارسد که میلیون‌ها زائر عاشق از سراسر عالم سواره و پیاده به زیارت این خانه بیایند. آن ندای ملکوتی در عالم پیچیده است و وجدان‌های بیدار مسلمانان به این ندا پاسخ می‌دهند و با تحمل سختی راه و با صرف هزینه به زیارت این خانه می‌آیند و در کنار هم و در صفوف متحد و بسیار زیبا و وصف‌ناشدنی به گرد خانه حقی یعنی کعبه معظمه می‌گردند. این روزها مکه حال و هوای خاصی دارد، تقریباً آخرین گروه زائران از سراسر عالم به این شهر آمدند. مسجدالحرام هنگام نمازهای جماعت و همچنین در اوقاتی که هوا مناسب‌تر هست، تقریباً مملو از جمعیت می‌شود. اینکه می‌گوییم هوا بهتر است، چون هوای مکه حدوداً بالای ۴۵درجه است، شب و صبح جمعیت بیشتر می‌شود، مخصوصاً شب‌ها جمعیت زیادی در مسجدالحرام حضور دارند.

وحدتی که حج ابراهیمی را تجلی می‌بخشد

زائران خانه خدا به‌دنبال کسب ثروت‌های معنوی هستند که بتوانند با آن‌دوخته زیاد به خانه و کاشانه خود برگردند. یکی از کارهایی که سبب افزودن ثروت معنوی آنها می‌شود، تلاوت قرآن در شهر مکه است. اینجا همه متحدالشکل با لباس‌های یکنواخت و به دور از هر گونه تشخیصی از پست‌ها، سمت‌ها و موقعیت‌های اجتماعی همه به‌عنوان مسلمان و بندگ‌ان خدا و زائران و مهمانان خانه‌خدا از میقات محرم شده‌اند و به مکه آمدند. فقدر زیباست این وحدت مسلمین در کنار هم و ای کاش آن وحدتی که حج ابراهیمی را تجلی می‌بخشد و قدرت و عظمت مسلمانان را به رخ دشمنان می‌کشد، واقعیت پیدا می‌کرد. آرزو داریم که روزی فرا رسد آن درپچه‌ای که امام‌الحلّ بر معارف بلند حج و درس‌های آموزنده زندگی این اعمال بسیار نیکو گشوده‌اند، تحقق کامل عینی پیدا کند و آثار زیبا و برکات خود را به جا بگذارد.

اینجا همه محتر مند، حتی حیوانات و گیاهان

حرم مکه، محدود‌های است که نه‌تنها انسان‌ها در امان هستند و احترام خاصی دارند بلکه همه پرندگان و جانداران و حتی درختان و گیاهان نیز امنیت دارند، کسی مجاز نیست حتی یک شاخه از آنها را قطع کند یا حیوانی را آزار دهد و پرندهای را شکار کند. یکی از صحنه‌های زیبا در کنار مسجدالحرام و اطراف آن، حضور کبوترهای بسیار زیادی است که همگی خانگی و پرورش‌یافته دست همین زائران هستند. شاید بتوان اینگونه تعبیر کرد که زائران خانه‌خدا، مهمان خدا هستند و این کبوترها هم، مهمان این زائران هستند، خداوند از مهمان خود پذیرایی می‌کند و زائران هم از این کبوترهای حرم با ریختن نانۀ پذیرایی می‌کنند و فقدر صحنه زیبایی ایجاد می‌شود.

از مهمانی رمضان به مهمانی حج دعوت شدم

چند سسال پیش برای ضبط برنامه به صدا و سیما رفته بودم. وقتی وارد استودیو شدم، مرد میانسالی در حال ضبط بود و مدقایکی منتظر ماندم تا ایشان بیرون بیاید. وقتی من را دیدم از آنجا که می‌دانست که بنده یکی از خدمتگزاران حجاج هستم گفت: خیلی دلم می‌خواهد مکه بروم. من هم به او گفتم: در دعاهای ماه رمضان درخواست حج زیبا است، از خدا بخواهید. آنجا ما از هم جدا شدیم. تا اینکه همان سال مکه بود و به مدینه مشرف شدیم. یک روزی از زیارت قبر پیامبر و قبرستان بقیع بر می‌گشتم، یک‌دفعه آقای ایّ بعد از احوال‌پرسی دیدم که پیشانی مرا بوسید. بعد با چشمان غرق اشک گفت: من همانی هستم که چندماه پیش داخل استودیو بودم و شما چنین مرا راهنمایی کردید. خودم هم در تعجب هستم که در بین چند هزار کارمند صدا و سیما چطور شده‌است که اسم من در آمد و به مکه آمدم.

کوچ به دنیایی دیگر

لحظه موعود فرا رسیده و حجاج در کنار خانه خدا لباس احرام می‌پوشند؛ لباسی که یادآور لحظه کوچ از این دنیا است و یادگر الهی لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لَكَ وَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَ النِّعْمَةَ لَكَ وَ الْمَلِك، لا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ
روانه صحرای عرفات می‌شوند؛ صحرایی که دنیای دیگری است و بی‌واسطه می‌شود ساعت‌ها در آن بسا پروردگار مناجات‌کرد.